

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті досліджено співвідношення понять фінансової стійкості та фінансової стабільності. Систематизовано основні підходи науковців до розуміння сутності та змісту поняття фінансової стійкості. Уточнено трактування досліджуваного поняття.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова стабільність, фінансові ресурси, платоспроможність, фінансова безпека, структура майна.

Abstract

The article examines the relationship between the concepts of financial stability and financial stability. The main approaches of scientists to understanding the essence and content of the concept of financial stability are systematized. The interpretation of the studied concept has been clarified.

Keywords: financial stability, financial stability, financial resources, solvency, financial security, property structure.

Вступ

За сучасних умов господарювання успішність діяльності будь-якого підприємства значною мірою визначається можливостями та здатністю менеджменту забезпечувати його фінансову стійкість. Динамічні перетворення тільки загострюють нестачу фінансових ресурсів, порушуючи тим самим платіжну дисципліну, знижуючи рівень фінансової стійкості господарюючих суб'єктів, економічної системи в цілому.

Незважаючи на таку практичну значимість забезпечення фінансової стійкості сучасного підприємства, значна кількість питань, які пов'язані з цим, і досі комплексно не вирішені та потребують подальшого наукового опрацювання, зокрема відсутня однаковість в підходах науковців щодо розуміння сутності та змісту поняття фінансової стійкості.

Результати дослідження

Стійкість будь-якої системи є досить складним явищем, що передбачає оцінювання різних її елементів у їх складному взаємозв'язку. Фінансова стійкість підприємства не є виключенням.

На сьогодні в науковій літературі відсутнє однозначне трактування поняття фінансової стійкості. Посилюється складність розуміння сутності та змісту даного поняття і ототожнення його деякими дослідниками з поняттями фінансової стабільності, стійкості фінансової системи, фінансової рівноваги зокрема.

Варто зауважити, що узагальнено поняття фінансової стабільності є ширшим, в розрізі якого виокремлюють фінансову стійкість. Фінансова стабільність виявляється в достроковому періоді, тоді як фінансова стійкість характеризується короткостроковістю. Стабільність будь-якої фінансової системи характеризується збалансованим функціонуванням протягом тривалого часу. Водночас стабільність може зазнавати коливань, однак вони повинні відбуватись у допустимих за певними критеріями межах.

Варто зауважити, що трактування поняття фінансової стійкості в економічній науковій літературі є досить неоднозначним, а іноді і дискусійним. За результатами проведеного аналізу можна вказати, що частина науковців пропонують досить вузькі трактування досліджуваного поняття, характеризуючи фінансову стійкість підприємства лише як один з показників його фінансового стану.

Так, Філімоненков О. С. характеризує фінансову стійкість підприємства як певний стан, при якому розмір його активів є достатнім для погашення зобов'язань, відповідно підприємство є платоспроможним [1, с. 344]. Схожий підхід до трактування досліджуваного поняття має і Цалко Ю. С., що характеризує фінансову стійкість як певний майновий стан підприємства, що

гарантує його постійну платоспроможність [2]. Ловінська І. Г. вказує, що фінансова стійкість являє собою певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність [3, с. 252].

Вважаємо, що поняття фінансової стійкості, звичайно, враховує платоспроможність, характеризуючи структуру майна (капіталу) підприємства в цілому, проте досліджуване поняття не обмежується тільки цим показником.

Частина науковців, характеризуючи сутність і зміст фінансової стійкості, наголошують на важливості забезпечення підприємства ресурсами, фінансовими зокрема, а також раціонального їх використання.

В розрізі такого підходу група авторів Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. [4, с. 305] характеризують фінансову стійкість як такий стан фінансових ресурсів, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.

Лахтіонова Л. А. характеризує фінансову стійкість як стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервну виробничо-торговельну діяльність, а також витрати на його розширення і оновлення [5].

Погоджуємось, що нестача ресурсів може привести до неплатоспроможності суб'єкта підприємництва. Водночас надлишкові ж ресурси також перешкоджатимуть розвитку, збільшуючи витрати на утримання запасів і формування відповідних резервів. Очевидно, процеси формування, розподілу та використання ресурсів, фінансових зокрема, на практиці потребують оптимізації.

Прихильники наступного підходу вказують на те, що рівень фінансової стійкості підприємства визначається його фінансовою незалежністю, яка характеризується фінансовою структурою господарюючого суб'єкта, а також його незалежністю від інвесторів і кредиторів. Так, Кривицька О. Р. [6] характеризує фінансову стійкість підприємства як результат формування достатнього для його розвитку прибутку, що і є головною ознакою його економічної незалежності.

Заюкова М. С. [7] трактує фінансову стійкість підприємства як такий стан, за якого власні кошти підприємства є достатніми для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді; кошти, які вкладені в діяльність, окупаються за рахунок надходження грошових коштів від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування майна, а також самофінансування.

Прихильниками наступного підходу досліджуються проблеми взаємозв'язку фінансової та економічної безпеки в напрямку впливу на фінансову стійкість підприємства та забезпечення їх відповідного рівня.

Так, Прісняков В. Ф. [8] вказує, що рівень фінансової безпеки господарюючого суб'єкта в умовах економіки, як планової, так і ринкової, передусім, визначається структурою і станом активів підприємства, відповідними джерелами їх покриття. Марцин В. С. [9] характеризує фінансову стійкість як здатність підприємства стабільно розвиватись, зберігаючи при цьому свою фінансову безпеку в умовах ринкового внутрішнього і зовнішнього середовища з метою максимізації фінансових результатів і забезпечення розширеного відтворення.

Представники наступного підходу розглядають фінансову стійкість в контексті рівноваги підприємства або здатності повертатись до неї. На думку Сімех Ю. А., фінансова стійкість – це потенційні можливості підприємства повернутися у стан рівноваги, в якому підприємство має позитивну динаміку функціонування або не виходить за межі встановлених границь [10, с. 12]. Бланк І. О. [11] трактує сутність фінансової стійкості як поняття досить близьке до фінансової рівноваги підприємства, характеризуючи при цьому зміст цих категорій як частини власних джерел фінансових ресурсів підприємства.

На противагу, Костирко Л. А. вказує, що поняття фінансової рівноваги є ширшим за своїм змістом, ніж поняття фінансової стійкості [12].

Варто наголосити, що наведені приклади трактування науковцями сутності та змісту поняття фінансової стійкості далеко не єдині, що тільки підкреслює множинність таких підходів в економічній науці.

Грунтуючись на результатах проведеного дослідження, варто зауважити, що фінансова стійкість підприємства визначає ступінь незалежності підприємства від залучених джерел фінансування. Важливим є результативність та раціональність споживання ресурсів, а також перспективний

розвиток діяльності в напрямку зростання прибутковості та майна при збереженні плато- й кредитоспроможності в умовах допустимого ризику.

Відповідно, поняття фінансової стійкості підприємства, на нашу думку, доцільно трактувати як здатність підприємства до самоокупності та фінансової незалежності, що є наслідком ефективного управління структурою капіталу, активами та грошовими потоками підприємства, при цьому забезпечуючи розвиток підприємства при збереженні його платоспроможності та кредитоспроможності.

Висновки

Фінансова стійкість підприємства є комплексним і багатofакторним поняттям, що відображає відтворювальний процес і перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства.

Очевидно, що фінансова стійкість є одним із показників фінансового стану господарюючого суб'єкта, визначаючи його фінансову безпеку та незалежність від кредиторів та інвесторів. Фінансова стійкість є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, формується в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, є головним компонентом загальної економічної стійкості господарюючого суб'єкта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: навч. Посібник. К.: Кондор, 2005. 400 с.
2. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
3. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. Фінанси, облік і аудит. 2014. Вип. 1 (23). 252 с.
4. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 592 с.
5. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія. К. : КНЕУ, 2011. 880 с.
6. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. Фінанси України. 2005. № 3. С. 138-143.
7. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: [монографія]. Вінниця: Вид-во «Універсум», 2009. 155с.
8. Прісняков В.Ф. Порівняння фінансово-економічної стійкості ринкової і планової економіки. Фінанси України. 2006. № 10. С. 49-54.
9. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові фінансового стану підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2008. № 7. С. 26–28.
10. Сімех Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства. Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія «Економічні науки». 2007. Т. X. № 1. С. 12–16.
11. Бланк І.А. Словарь-справочник фінансового менеджера. К.: «Ника-Центр», 2002. 480 с.
12. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Х.: Фактор, 2008. 336 с.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email : prychepa.iryana@gmail.com.

Михайлова Марія Олександрівна – студентка групи МПОУ-21м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Prychepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Mykhailova Mariia O. – Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.